

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

The University of Texas Rio Grande Valley
School of Social Work

Матеріали конференції

**II Всеукраїнська науково-практична
конференція з міжнародною участю**

**“Спеціальна освіта та соціальна інклюзія:
виклики XXI століття”**

**22 листопада 2023 року
м. Запоріжжя**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки та спеціальної освіти;
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
факультет спеціальної та інклюзивної освіти
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
факультет спеціальної освіти
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
THE UNIVERSITY OF TEXAS RIO GRANDE VALLEY
SCHOOL OF SOCIAL WORK
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ

Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики ХХІ століття

**Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

25 жовтня 2023 року

Запоріжжя

УДК 376-056.2/.3(062)

C718

Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Запоріжжя, 22 лист. 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 97 с.

У збірнику представлені матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття», які презентують актуальні питання підготовки фахівців у галузі психолого-педагогічних наук у період воєнного часу в Україні; застосування інноваційних технологій у спеціальній та інклюзивній освіті; сучасні тенденції логопедичної практики у кризових умовах; висвітлюють особливості партнерства учасників інклюзивної освіти; розбудову соціокультурного середовища як фактору соціалізації дітей з особливими освітніми потребами у період воєнного та повоєнного часу.

Конференція проводиться за ініціативою Запорізького національного університету з метою обговорення питань спеціальної освіти та соціальної інклюзії.

© ЗНУ, 2023

Горішина Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

Слозанська Г. І.

доктор педагогічних наук, професор

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

ЛОГОПЕДИЧНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ У ЧАС ВІЙНИ: РЕЗУЛЬТАТИ КРОС-СЕКЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах війни росії проти України, що супроводжується складними соціально-політичними та економічними процесами, включаючи окупацію територій України та переміщення мирного населення, актуальним завданням є вивчення їх впливу на професійну діяльність логопедів. Мета дослідження полягала у визначенні змін, які відбулися у наданні логопедичних послуг з початку активної фази війни, зокрема у структурі порушень мовлення, вікового контингенту клієнтів, запиту на логопедичні послуги, а також труднощів, з якими стикаються логопеди у воєнний час.

Для досягнення цієї мети був застосований метод описового крос-секційного дослідження з використанням випадкової вибірки за доступністю респондентів. Дані збиралися з допомогою напівструктурованого опитувальника, що був поширений з допомогою гугл-форми у групах логопедів у соціальних мережах, зокрема на платформах Facebook та Instagram впродовж травня-липня 2023 року. Вибірка складалася з 344 респондентів. Зібрані дані були опрацьовані з допомогою методів описової та інференційної статистики.

Для проведення опитування використовувалась класифікація порушень мовлення на основі Міжнародної класифікації хвороб-10 [1]. Результати дослідження показали, що перша п'ятірка найбільш поширених порушень мовлення у дітей, з якими зверталися до логопедів до і після активної фази війни, залишилася незмінною, проте змінилася частота, з якою вони зустрічаються у практиці. Зокрема, зменшився відсоток клієнтів із специфічними розладами мовленнєвої артикуляції, такими як дислалія, ФНМ або ФФНМ (з 85,8% до 82,3%) та розладами рецептивного мовлення, зокрема, з сенсорною алалією та ЗНМ (з 57,0% до 56,7%). У той же час, збільшилася кількість дітей із затримкою мовленнєвого розвитку, зумовленого фізіологічними і/або педагогічними факторами (з 66,3% до 74,1%) та дизартрією (з 62,2% до 67,4%). Незмінною залишилась частота звернень клієнтів з розладами експресивного мовлення, такими як моторна алалія та ЗНМ (79,4%). Разом з тим, відбулися певні зміни у структурі менш поширених

порушень мовлення: зросла частота випадків звернень дітей з затримкою мовленнєвого розвитку зумовлена фізіологічними і/або педагогічними факторами (з 66,3% до 74,1%), заїканням (з 22,4% до 26,2%) та неускладненим варіантом затримки мовленнєвого розвитку нез'ясованого генезу (з 30,2% до 33,1%). Спостерігалось також збільшення поширення інших порушень мовлення, таких як дисфонія (з 2,6% до 4,4%), селективний мутизм (з 4,1% до 5,5%), афазія (з 4,9% до 6,1%), дитяча афазія (з 4,7% до 5,5%), тахілалія (з 1,5% до 2,3%). Вік дітей, які зверталися за логопедичними послугами до і після початку активної фази війни, не змінився.

Більшість опитаних вважали, що попит на їхні послуги зріс, але не суттєво (28.77%). 23.0% відзначили, що він суттєво зріс, 21.2% – що він не змінився, ще 21.2% – що він зменшився, але не суттєво, 5.8.% – що він суттєво зменшився.

Тест Крускала-Уолліса показав, що існують статистично значущі відмінності у попиті на логопедичні послуги в залежності від географічного розташування логопедів ($H(5) = 31.684, p = 0.000$). Постхок-тест Данна засвідчив статистично значущі відмінності у попиті на логопедичні послуги між заходом і півднем країни ($p = 0.000$), а також між її північною та південною частинами ($p = 0.000$). Найбільше зростання попиту спостерігалось на послуги логопедів у західній частині України: 30 (8.7%) респондентів, які перебували у західній частині України, вважали, що попит на логопедичні послуги зріс, але не суттєво, а 34 (9.88%) опитаних оцінили таке зростання як значне. У той же час, лише 4 респонденти (1.16%), які перебували на півдні країни, визначили зростання попиту на свої послуги як суттєве.

Виявлено суттєві відмінності у попиті на логопедичні послуги залежно від типу населеного пункту ($H(6) = 16.321, p = 0.012$), зокрема, між великим містом та селом ($p = 0.024$) і мегаполісом та малим містом ($p = 0.039$). Найбільше зростання попиту на послуги логопедів спостерігалось у сільській місцевості. Таку оцінку надали 5.52% опитаних фахівців, які практикували у селах і/або селищах, що є найбільшою кількістю з усіх груп логопедів, виділених за критерієм типу населеного пункту.

Результати тесту Крускала-Уолліса показали, що існували суттєві відмінності у запиті на логопедичні послуги залежно від місця роботи логопедів ($H(13) = 39.368, p = 0.000$). Постхок-тест продемонстрував статистично значущі відмінності у попиті на логопедичні послуги у спеціальному або комбінованому закладі дошкільної освіти та логопедичному пункті ($p = 0.017$) і спеціальному або комбінованому закладі дошкільної освіти та інклюзивно-ресурсному центрі ($p = 0.005$).

Щодо труднощів, з якими зіткнулися логопеди після початку активної фази війни, то серед них називали необхідність розпочинати професійну діяльність на новому місці внаслідок внутрішнього переміщення (47,05%), збільшення

фізичного та психо-емоційного навантаження (24,83%), зниження ефективності діяльності через складний психоемоційний стан (9,15%), погіршення матеріально-фінансового становища внаслідок переїзду на інше місце проживання (9,15%) та інших проблем (8,49%). Лише 2,61% опитаних логопедів не зіткнулися з жодними труднощами після початку активної фази війни.

Проведене дослідження дало можливість з'ясувати як війна вплинула на професійну діяльність логопедів та краще зрозуміти виклики та потреби професії у воєнний час.

Список використаних джерел

1. Рібцун Ю. В. Урахування класифікацій мовленнєвих порушень у диференційній діагностиці. *Український логопедичний вісник* : зб. наук. пр. 2012. Вип. 3. С. 51-58.

Ільчова Я. О.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Запорізький національний університет*

Соловйова Т. Г.

*кандидат педагогічних наук, доцент
Запорізький національний університет*

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕНЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Згідно даних центру громадського здоров'я МОЗ України в нашій країні кожного року кількість дітей з розладами аутистичного спектру зростає на 30%. І майже кожна така дитина має проблеми з розвитком мовлення. Всі ці діти та їх батьки потребують специфічної логопедичної допомоги, допомоги логопеда, який вміє працювати з дітьми з РАС. За для якісної та безпечної інтеграції таких дітей в заклади дошкільної та шкільної освіти, педагоги повинні перш за все розуміти психолого-педагогічні особливості дітей з РАС, володіти технологіями організації педагогічного процесу з урахуванням індивідуальних особливостей дітей.

У зв'язку з актуальністю проблеми зауважується збільшення попиту на проведення інтердисциплінарних фундаментальних та науково-прикладних досліджень. У статтях, опублікованих у 2017 році (автори М. М. Ліблінг, Н. Л. Білопільська, О. В. Рубан), розглядаються переваги застосування розвивального підходу для корекції емоційної сфери у дітей з розладами аутистичного спектру. У дослідженні Б. М. Когана та М. М. Ахметової наведено

СЕКЦІЯ 3
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ У
КРИЗОВИХ УМОВАХ

Базима Н. В.

ВРАХУВАННЯ ПОВЕДІНКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІТЕЙ З РАС
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ..... 44

Гладищук А. М.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ОСВІТУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ..... 46

Горішна Н. М., Слосанська Г. І.

ЛОГОПЕДИЧНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ У ЧАС ВІЙНИ: РЕЗУЛЬТАТИ
КРОС-СЕКЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ..... 50

Ільчова Я. О., Соловйова Т. Г.

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕНЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО
СПЕКТРУ..... 52

Обухова Н. О.

ФАКТОРИ РИЗИКУ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА УСПІШНІСТЬ
КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ДИТИНИ ІЗ
ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ..... 54

Скірко Г. З.

КОМАНДНИЙ ПІДХІД ДО НАДАННЯ ДОДАТКОВОЇ ПІДТРИМКИ
ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ
ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ..... 56

Соколова С. О.

ПЕРСПЕКТИВИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ..... 58

Співак А. Г.

ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ
МОВЛЕННЯ..... 60

Шестопалова В. В., Соловйова Т. Г.

РОЛЬ ЛОГОПЕДА В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕФЕКТИВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ ТА УСПІХУ
КОЖНОГО УЧНЯ..... 63

Яконюк А. М., Соловйова Т. Г.

ПРОФІЛАКТИКА АЛАЛІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 65

Наукове видання

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

**СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ:
ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Статті друкуються в авторській редакції.

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.

Відповідальність за зміст статей і матеріалів несуть автори публікацій.

Відповідальна за випуск Козич І. В.